

MILIJARDA GOR ALI DOL

Bine Kordež

6

Kot vsako leto je AJPES tudi letos pred poletjem objavil Informacijo o poslovanju gospodarskih družb Slovenije v letu 2015. V Informaciji sta predstavljena poslovni izid in premoženjsko finančni položaj družb, s katerima spremljamo ekonomska gibanja v državi. Kot vemo, so bili lanski rezultati dobri, precej boljši kot v letu 2014; med njimi je posebej izpostavljeno, da je neto celotni dobiček za 81 % višji kot leto prej, neto čisti dobiček pa je višji celo za 127 % (znašal je 1,64 milijarde evrov).

Ali verjamete, da bi bil rezultat lahko tudi za milijardo evrov boljši? Da je bil dejanski neto čisti dobiček slovenskega gospodarstva mogoče za več kot polovico višji in s tem slika naše ekonomije precej ugodnejša? Tega ne morete vedeti, ker računovodskih izkazov vsebinsko nihče ne pregleduje, niti ne komentira – analitiki podatke seštejejo, odštejejo, izračunajo odstotke in njihovo delo je končano. Direktor dokument samo podpiše, saj ima ustrezne službe, ki jim zaupa. Potem pa imamo še uporabnike, ki agregatne podatke uporabljajo za svoje potrebe in se v ozadja ne spuščajo. Zato pogledjmo, kaj se je lani v teh bilancah dejansko dogajalo in zakaj so agregatne številke mogoče precej drugačne, čeprav ni nobenega dvoma, da so posredovane bilance sestavljene v skladu s predpisi in računovodskimi standardi.

Gospodarske družbe so dolžne voditi poslovne knjige in pripravljati poročila, v katerih je predstavljena »poštena predstavitev finančnega položaja družbe«. To je potem osnova za presojanje uspešnosti in stabilnosti družbe, tako za interne kot eksterne potrebe. Pri svojem poslovanju družbe uporabljajo večji ali manjši obseg sredstev in pri sestavljanju poročil praviloma tudi presojajo, če so ta sredstva ustrezno ovrednotena. V lanskem letu so se za to odločili v eni največjih ter tudi najbolj razvpitih družb v Sloveniji, v Termoelektrarni Šoštanj. Cenilce so zadolžili, da preverijo vrednost naložbe v blok 6. Družba je v zadnjih nekaj letih v novogradnjo vložila skupaj 1,4 milijarde evrov in je to naložbo v letu 2015 aktivirala (prenesla iz postavke »v pridobivanju« med redno opremo; znesek se verjetno skoraj v celoti nanaša na omenjeni novi blok Termoelektrarne Šoštanj).

Vrednost naložbe so ocenjevali predvsem z vidika bodočih donosov in izračunali, da je »realna« današnja vrednost te naložbe le približno milijarda evrov, kar je zahtevalo slabitev naložbe za 408 milijonov evrov. Družba je imela sicer še naprej pozitiven denarni tok iz osnovnega poslovanja in cenitev nanj ni vplivala, prav tako ne na sposobnost pokrivanja tekočih obveznosti. Seveda pa se je za ta znesek znižala vrednost osnovnih sredstev družbe ter kapitala, torej premoženja lastnikov na drugi strani. Ta znesek (popravek) je pomenil dodatnih 408 milijonov izgube družbe. Poslovodstvo družbe se je sicer upravičeno odločilo

za preverjanje vrednosti naložbe, a situacija je bila precej podobna tudi v letu 2014, le da so takrat teh 1,4 milijarde naložbe v knjigah pustili v polnem znesku, revizorji pa so zanj brez zadržkov zapisali, da ta vrednost »pošteno predstavlja finančni položaj TEŠ«. Ne dvomim, da bi prvotno (nabavno) vrednost lahko pustili tudi lani ali še letos ter brez ovir zapisali, da je to »poštena« vrednost.

Glede na donose in razmere na energetske področju je vrednost naložbe vsekakor previsoka in popravek je upravičen, a lahko bi ga izvedli že prej ali tudi pozneje in vsakič bi ga lahko zagovarjali. Gre v bistvu samo za računovodsko transakcijo, knjižbo, ki na tekoče poslovanje večjega vpliva nima, pomembno pa spremeni finančni položaj družbe in glede na znesek – tudi rezultate poslovanja celotnega gospodarstva Slovenije. Vrednost družbe in s tem tudi osnovnih sredstev je odvisna od njihove donosnosti; ob nizkih donosih ter slabih perspektivah poslovanja njihovo vrednost lahko oslabi - ali pa tudi ne in s tem regulira rezultat tistega leta. Seveda tako uprave kot revizorji vedno lahko opravičijo, zakaj je bila presoja vrednosti tisto leto potrebna ali zakaj ne, a vseeno gre za subjektivno oceno odgovornih oseb glede na vse okoliščine. Družbe kot npr. Savske elektrarne d.o.o., Hoteli Bernardin d.d. ali Terme Krka d.d. imajo za okoli 100 milijonov evrov osnovnih sredstev z minimalnim donosom, a se posloводства pač niso odločila za presojo vrednosti teh naložb in jih držijo v knjigah po polni vrednosti, čeprav bi upravičeno lahko izvedli slabitve.

Kakorkoli, posloводство družbe se je lani odločilo za presojo vrednosti in TEŠ je skupaj s sestrsko družbo Premogovnik Velenje d.d. izkazal skoraj pol milijarde evrov izgube zaradi popravkov vrednosti. A to še ni vse (kot bi rekli v komercialnih oddajah). Njun lastnik je Holding Slovenske Elektrarne d.d. (HSE); z znižanjem vrednosti premoženja teh dveh družb, se je znižala tudi vrednost premoženja HSE (vrednost finančne naložbe HSE v TEŠ in PV). In tako je tudi HSE realiziral skoraj 400 milijonov izgube iz teh transakcij. Seveda so tudi oni še leto pred tem zapisali, da je »poštena« vrednost njenih dveh naložb 343 milijonov evrov, leto kasneje pa je bila »poštena« vrednost (pred dokapitalizacijo) minus 35 milijonov evrov.

Informacije o poslovanju gospodarskih družb in njihovi skupni rezultati so seštevek vseh družb; medsebojni odnosi niso izločeni. In tako smo imeli situacijo, da se je zaradi odločitve posloводства o popravku vrednosti, skoraj pol milijarde evrov izgube na hčerinskih podjetjih (TEŠ, PV), pojavilo še enkrat, v bilanci njihovega lastnika, HSE. Slovensko gospodarstvo je zaradi tega lani »pridelalo« skoraj milijardo evrov izgube. Samo kot posledica odločitve posloводства TEŠ o presoji vrednosti naložb – za kar bi se lahko odločili tudi leto prej ali leto kasneje. V tem primeru bi bil neto čisti dobiček celotnega slovenskega gospodarstva v letu 2015 kar 50 % višji oz. 2,5 milijarde evrov namesto izkazanih 1,64 milijarde. Najbrž se boste strinjali, da to pomembno spremeni skupne rezultate in uspešnost gospodarskih družb Slovenije.

Samo določena računovodska odločitve (sicer upravičena, a ne nujna ravno v 2015) je torej pomembno spremenila rezultate nekaterih družb in celo celotnega slovenskega gospodarstva. Ta računovodska odločitve bi bila lahko tudi v drugem času (letu) ali pa z drugačnim vplivom na bilance. Poglejmo na primer podobno dogajanje v bilancah Perutnine Ptuj.

8

Ta družba je imela iz preteklosti za 44 milijonov evrov problematičnih naložb. Kljub dilemam in vprašljivi vrednosti so jih upoštevali med premoženjem v polni vrednosti. V letnem poročilu 2013 so zapisali, da je »zaradi poteka sodnih postopkov in pričakovanega ugodnega razpleta, smiselno počakati na odločitve sodišča« in naložbe niso slabili. In to kljub mnenju revizorjev, da bi bila slabitev potrebna. Leto dni zatem pa so se vseeno odločili in »zaradi pričakovanega dolgotrajnega sodnega postopka« naložbe oslabili na vrednost nič. A s pomembno razliko – to slabitev so opredelili kot popravek za nazaj (razlog »napačna presoja posloводства«), zato ni bremenil rezultatov tekočega poslovnega leta. Dejansko so opravili podoben popravek vrednosti naložbe in kapitala kot v TEŠ-u, vendar kot napako iz preteklosti. Posledično je Perutnina ves čas izkazovala tekoči dobiček in tudi v statističnih pregledih izguba v višini skoraj polovice kapitala, ni vidna.

Nedvomno je bil celotni postopek izpeljan v skladu z veljavnimi predpisi ter računovodskimi standardi, vendar je imel bistveno drugačen vpliv na bilance podjetja. Seveda gre za drugačen primer kot v Termoelektrarni Šoštanj, a verjetno bi kak podoben pristop lahko uporabili tudi v omenjenih družbah elektrogospodarstva. Računovodski standardi se kljub obsežnosti in natančnosti vseeno lahko različno tolmačijo in uporabijo. Tudi v odvisnosti od interesa, razumevanja in znanja koristnikov. Takšne različne odločitve pa se odražajo tudi v različnih rezultatih, zaradi česar bežen pogled v letna poročila hitro zavede.

Videli smo, da imajo različni pristopi lahko tudi močan vpliv na rezultate celotnega gospodarstva. A s tem se na žalost nihče ne ukvarja, predstavljene analize so pač verodostojen vir podatkov. Podoben pristop smo lahko brali v nedavno objavljenem dokumentu družbe Bisnode o poslovanju družb v državni lasti, v katerem je ugotovila skupen negativen donos državnega premoženja. Da je to posledica samo omenjene dvakrat upošteevane izgube skoraj milijarde evrov, seveda ne obravnavajo in lepo zapišejo, da niso analizirali vsebine in razlogov izgub. A vsa izguba državnih družb je pravzaprav samo posledica odločitve nekoga, da so premoženje prevrednotili ravno v letu 2015. To pa že presega domet in strokovnost takšnih analiz.